

Lärarhögskolan i Stockholm
Institutionen för individ, omvärld och lärande

KURSPLAN

I2040F

Fastställd: 2007-09-14

Versionsnr: 2

Kursplanen gäller from
termin:

SPECIALPEDAGOGIK OCH KOMMUNIKATION II, 20 POÄNG **Special Education and Communication, 20 points (30 ECTS)**

LÄRDOK-kod: I2040F

1 BESLUT OCH RIKTLINJER

Kursen är en fristående kurs i ämnet specialpedagogik. Kursen motsvarar kurs II i lärarprogrammets inriktning Specialpedagogik och kommunikation. Kursen omfattar 20 poäng på nivån 1-40 poäng. I kursen ingår fältstudier motsvarande minst 5 poäng.

Kursansvarig institution är institutionen för individ, omvärld och lärande. Kursplanen är fastställd av institutionsstyrelsen för individ, omvärld och lärande 2003-04-09. Revidering av kursplanen är beslutad 2004-05-19 och 2005-05-25. Revidering av litteraturlistan beslutades på kursplaneutskottet möte den 2007-09-14

2 FÖRKUNSKAPSKRAV

Att ha lärarexamen, förskollärarexamen, fritidspedagogexamen samt minst godkänd kurs "Specialpedagogik och kommunikation I", 1-20 poäng (I1049F) alternativt speciallärarexamen eller specialpedagogexamen .

3 ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSER

4 KURSENS MÅL (Förväntade studieresultat)

5 KURSENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

Kursens innehåll och upplägg utgår från att de studerande ska fördjupa sitt didaktiska kunnande med elever med och utan utvecklingsstörning. Fördjupningen ska ske i relation till tidigare studerad inriktning i lärarutbildningen alternativt tidigare examen och den pedagogiska verksamhet studenten avser arbeta inom. Olika slags hinder och möjligheter för utveckling behandlas i relation till delaktighet och kommunikation inkl läs-, skriv och matematikutveckling. Möjligheter till egna val av fördjupning inom olika funktionshinder och/eller andra svårigheter finns inom ramen för fältstudieuppgifter och examinationsuppgifter. Kursen är indelad i fyra moment. I det fjärde momentet vävs kursen ihop i form av ett arbete med åtgärdsprogram för en elev i behov av särskilt stöd.

- Moment 1: Elever med utvecklingsstörning, mål, delaktighet, samverkan och undervisning del I, 5 poäng
- Moment 2: Möjligheter och hinder för läs- och skrivutveckling, 5 poäng
- Moment 3: Möjligheter och hinder för matematikutveckling, 5 poäng
- Moment 4: Elever med utvecklingsstörning, mål, delaktighet samverkan och undervisning del II, 5 poäng

I kursens samtliga moment ingår undersökande och dokumenterande inslag. Undervisning sker i form av seminarier, föreläsningar, fältstudier, grupparbeten och diskussioner. Internet används för kommunikation, information och

informationssökning. Både muntliga och skriftliga redovisningar av litteratur och genomförda arbeten förekommer. Under kursen uppmärksammas demokratifrågor, mänskliga rättigheter, etnicitets-, genus- och miljöaspekter.

Under kursens gång ges deltagarna möjlighet att påverka kursens innehåll. Lärare och deltagare skall i samråd konkretisera kursens syften. Vid frånvaro skall ersättningsuppgift efter överenskommelse med kursansvarig eller motsvarande. Elektronisk kursutvärdering kommer att genomföras.

Moment I, 5 p och moment IV, 5 p: Elever med utvecklingsstörning - mål, delaktighet, samverkan och undervisning, del I och del II.

Innehåll: I momenten skall undervisning av elever i behov av särskilt stöd analyseras och planeras. Uppmärksamhet skall ägnas elever både med och utan utvecklingsstörning. I moment I ligger tyngdpunkten på elever med utvecklingsstörning. Frågor om inkludering och exkludering behandlas. Hänsyn skall tas till individ- och grupp-faktorer likaväl som till organisations- och samhällsfaktorer. Målfrågor behandlas utifrån de gemensamma nationella målen i läroplanerna och kursplanerna för skolan och särskolan samt utifrån formuleringarna i kursplanerna för särskolan. I övrigt behandlas på ett kritiskt och reflekterande sätt i moment I:

- styrdokument och målfrågor för skolan och särskolan,
- särskolans historik
- aktivitet och delaktighet,
- kommunikation och funktionshinder,
- olika inlärningssvårigheter,

I moment 4

- analys av läro- och kursplaner
- stödåtgärder ur individ-, grupp- och organisationsperspektiv,
- förhållningssätt, arbetssätt och samverkan.
- åtgärdsprogram och andra planer

Arbetsformer och examination: Undervisningen kräver deltagande i seminarier, föreläsningar, grupparbeten och diskussioner. Individuell loggbok skrivs. Examinationsuppgifter i moment I är att 1) planera och om möjligt genomföra i grupp en didaktisk uppgift som bygger på principen om kooperativt lärande i grupper där elever med utvecklingsstörning ingår och 2) göra en kommunikationsanalys kring en elev med utvecklingsstörning/autism. Examinationsuppgifter i moment IV är 1) en analys av styrdokument (gruppuppgift) och 2) som en individuell tillämpningsuppgift på hela kursen (21-40 p) skriva ett åtgärdsprogram eller en individuell utvecklingsplan för ett barn i behov av särskilt stöd tillsammans med en kommenterande rapport.

Moment 2: Möjligheter och hinder för läs- och skrivutveckling 5 p

Innehåll: I momentet ska studenten sätta läs- och skrivutveckling i relation till tidigare inriktning eller examen och utveckla kunskaper om komplexiteten i läs- och skrivprocessen hos barn och ungdomar; i olika skolämnen och i olika pedagogiska situationer. Momentet baseras på studentens tidigare inriktning. Inom ramen för fältstudier ska studenten få möjlighet att omsätta teoretiska kunskaper till praktisk pedagogik. I momentet ingår orientering om specialpedagogisk metodik och andra stödinsatser för att hjälpa och stödja barn och ungdomar som har olika slag av svårigheter i sin läs- och skrivutveckling. Specialpedagogiska tillämpningar knyts till aktuell forskning inom området. Följande områden kommer att behandlas:

- möjligheter och hinder för läs- och skrivutveckling,
- läsande och skrivande i olika situationer och olika skolämnen,

- analysverktyg,
- handlingsprogram.

Arbetsformer och examination: Stor vikt läggs vid egna erfarenheter och aktuell forskning i ämnet. Undervisningen kräver aktivt deltagande i seminarier, föreläsningar, grupparbeten och diskussioner. Varje deltagare ska under momentet följa en elev och dokumentera dennes studiesituation och utveckling. Individuell loggbok skrivs. Redovisningar av dokumentationen sker dels muntligt dels skriftligt.

Examinationsuppgiften består av en skriftlig redovisning kring den elev den studerande följt, innehållande förslag till utvecklande arbete samt en diskussion kring detta satt i relation till litteratur och aktuell forskning i ämnet.

Moment 3: Möjligheter och hinder för matematikutveckling 5 p

Innehåll: I momentet ska studenten sätta matematik och matematiksvårigheter i relation till ämnen i tidigare inriktning eller examen och skaffa sig kunskaper om lärande, undervisning och utvärdering i matematik för att möta elever i matematiksvårigheter. Följande områden kommer att förekomma:

- vilka orsaker och förklaringsmodeller som finns till matematiksvårigheter,
- matematiksvårigheter sedda ur olika perspektiv, t ex genus- och socialgruppsperspektiv,
- didaktisk ämnesteorin i matematik med utgångspunkt från såväl beprövad erfarenhet som aktuell forskning omfattande bl a, begreppsbildning, matematik och språk, arbetssätt och arbetsformer samt teoretiska perspektiv på lärande,
- diagnostiskt synsätt kopplat till analyser och bedömning av elevarbeten i olika typer av diagnoser,
- metoder att förebygga matematiksvårigheter och utveckla elevers matematikkompetens.

Arbetsformer examination: Undervisningen kräver aktivt deltagande i seminarier, föreläsningar, laborationer, grupparbeten och diskussioner. Inläst kurslitteratur diskuteras under ledning av lärare och kursdeltagare. Som en del i momentet genomför deltagarna undersökningar och fältstudier. Under momentet görs en sammanställning och analys av en eller ett par elevers kunskande, attityd, motivation och självuppfattning i matematik. Genom iakttagelser vid auskultation, egen undervisning och samtal insamlas kunskaper om eleverna. Iakttagelser av eleverna görs både vid enskilt arbete och i mindre och större grupp för att väcka tankar kring vad olika arbetsformer och arbetssätt kan ha för betydelse för elevernas lärande i matematik. Momentet examineras i relation till uppställda mål genom litteraturredovisningar samt genomförda och redovisade arbeten.

6 KURSENS HUVUDSAKLIGA UPPLÄGGNING

7 FORMER FÖR ATT BEDÖMA STUDENTERS PRESTATIONER

Moment 1 examineras genom en skriftlig gruppuppgift. Uppgiften är kopplad till fältstudier.

Moment 2 och 3 examineras genom individuell uppgift för vardera moment, som också redovisas muntligt. Uppgifterna är kopplade till fältstudier.

Examinationen på moment 4 sker dels genom en skriftlig gruppuppgift och dels genom en individuell skriftlig uppgift.

Examination sker på momenten och på kursen som helhet. Som betyg på moment 1, 2 och 3 används något av uttrycken Godkänd eller Underkänd. Som betyg på moment 4 samt på kursen som helhet används något av uttrycken Väl godkänd, Godkänd eller Underkänd.

För betyget Godkänt på kursen krävs att samtliga moment är godkända. För betyget Väl godkänt på hel kurs krävs godkänt resultat på moment 1-3 samt Väl godkänt resultat på moment 4. Studenter som godkänts på kursen ska på begäran erhålla kursbevis.

8 BETYGSGRADER OCH ANTALET PROVTILLFÄLLEN

9 KURSLITTERATUR OCH ÖVRIGA LÄROMEDEL

Moment 1 och moment 4

Gemensam obligatorisk litteratur

Asp Onsjö, L (2006) *Åtgärdsprogram - dokument eller verktyg*. En fallstudie i en kommun. Göteborgs Universitet: Acta Universitatis Gothoburgensis Göteborg studies in educational sciences (248 s)

Blom, A. (2003). *Under rådande förhållanden: Att undervisa särskoleelever - nio lärare berättar*. Stockholm: FoU- enheten, Socialtjänstförvaltningen Stockholm stad, FoU-rapport 2003:3. <http://www.sot.stockholm.se/fou/rapporter/FoUrap03-3.htm> (104 s)

Briggs, M. H. (1993). *Team talk: Communication skills for early intervention teams*. Journal of Childhood Communication Disorders, vol15, no 1. (7 s)

Doverborg, E & Pramling-Samuelsson, I. (2000). *Att förstå barns tankar: metodik för barnintervjuer*. Stockholm: Liber (88 s)

Fred, G (2005). *Handbok i föräldrasamtal*. Stockholm: Mareld (128 s)

Greenspan, S. (1999). What is meant by mental retardation? *International Review of Psychiatry*, 11, 6-18 (12 s)

Göransson, K. (2004). *Barn som blir elever - Om olikheter, undervisning och inkludering*. Stockholm: Stiftelsen ALA (235 s)

Putnam, J-A. (1999). *Cooperativ learning and strategies for inclusion: Celebrating diversity in the Classroom*. Baltimore: Brookes (Kap 2, 25 s)

Sahlberg, P. & Leppilampi (1998): *Samarbetsinläring*. Stockholm: Runa Förlag. (192 s)

Skolverket (SKOLFS 2001:23). *Rutiner för utredning och beslut om mottagande i den obligatoriska särskolan: med allmänna råd och kommentarer*. Stockholm: Skolverket, <http://www.skolverket.se/publicerat/publikationer/index.shtml> (45 s)

Skolverket (2003): *Kartläggning av åtgärdsprogram och särskilt stöd i grundskolan*. www.skolverket.se Publikationer. Sökord: åtgärdsprogram. (96 s)

Skolverket (2005) *Den individuella utvecklingsplanen*. Skolverkets allmänna råd www.skolverket.se

Tideman, M. (2003): *Synen på avvikande barn och på särskolan över tid*. I Carlbeckkommittén (ed.) *För den jag är: om utbildning och utvecklingstörning: delbetänkande* (s. 275 - 291). Köps vid kursstart.

Utöver angiven litteratur tillkommer webbaserat material (text aktuella propositioner och lagtexter), artiklar och ev. film. Valbar litteratur väljs i relation till valda områden.

Moment 2

Möjligheter och hinder för läs- och skrivutveckling 7,5 p

Gemensam obligatorisk litteratur:

Andersson, B, Belfrage, L & Sjölund, E (2006). *Smart start vid lässvårigheter och dyslexi*. Stockholm: Natur & Kultur (64 s)

Blomqvist, C, Wood, A (2006) *Läs och skriv - Undervisning som fungerar. Intervjuer med lärare*. Västerås: Natur & Kultur (155 s)

Dominkovic', K., Eriksson, Y., Fellenius, K. (2006). *Läsa högt för barn*. Lund: Studentlitteratur (170 s)

Bodrova, E. & Leong, D.J. (1996). *Tools of the Mind Columbus*. Ohio: Merrill, an in-print of Prentice Hall. (Utdrag s 147-164 tillhandahålles av kursansvarig) (17s)

Lundberg, I (2006). *Alla kan lära sig läsa och skriva*. Stockholm: Natur & Kultur. (48 s)

Myrberg, M. (2002) *Att förebygga och möta läs- och skrivsvårigheter. En forskningsöversikt*. Stockholm: Skolverket (74 s)

Naucér, K. (Red) (2001). *Symposium 2000 - ett andraspråksperspektiv på lärande*. Stockholm s 139-146 Listiga räven ur Cummins perspektiv. Barnboksfiguren betraktad ur ett andraspråksperspektiv på lärande s 117-121. Nationellt centrum för Sfi och svenska som andra språk.

Skolverket. *Att läsa och skriva. En kunskapsöversikt baserat på forskning och dokumenterad erfarenhet*. (2003). (s 72-120) (48s)

http://www.skolutveckling.se/utvecklingsteman/las_skriv/pdf/kunskapsoversikt_attlasaochskriva.pdf

Skolverket: *Språket lyfter*. Stockholm: Skolverket (20 s)

Manualer till tester/diagnoser

Valbar litteratur: Den valbara litteraturen, ca 400 sidor, väljs utifrån studentens inriktning och fokusering under praktiken.

Moment 3

Gemensam obligatorisk litteratur:

Ahlberg, A. (2001). *Lärande och delaktighet*. Lund: Studentlitteratur (173 s)

Löwing, M., Kilborn, W. (2002). *Baskunskaper i matematik*. Lund: Studentlitteratur. (372 s)

Magne, O. (1999). *Den nya specialpedagogiken i matematik - En utmaning i läroplanstänkande Pedagogisk-psykologiska problem*, Nr 655. Malmö: Institutionen för pedagogik. Lärarhögskolan, Malmö Högskola. (72 s)

Malmer, G. (1999). *Bra matematik för alla - nödvändig för elever med inlärningssvårigheter*. Lund: Studentlitteratur. (239 s)

Skolverket (2001). *Analysschema i matematik för skolåren före skolår 6*. Stockholm: Skolverket. (44 s)
alternativt:

Skolverket (2002). *Analysschema i matematik för skolåren 6-9*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket (2002) *Analysschema i matematik för grundskolan. Komplettering till "Analysschema i matematik för skolåren före skolår 6*. Stockholm: Skolverket. (19 s)

Sterner, G. & Lundberg, I. (2002). *Läs - och skrivsvårigheter och lärande i matematik*. Göteborg: NCM rapport nr 2002:2. (108 s)

Samtliga styrdokument för förskola och skola ingår som kursmaterial. Till detta tillkommer valbar litteratur om ca 800 sidor som väljs i samråd med kursansvarig. Inom ramen för den valbara litteraturen ska väljas nödvändig litteratur för arbete med VFU/fältstudier och fördjupning i valt funktionshinderområde.